

Nuoruus kompassina – suuntana aikalaismaisema

TOLONEN, TARJA; AALTONEN, SANNA & ARMI-LA, PÄIVI (2025) *Nuoruutta tutkimassa – sosiologisen nuorisotutkimuksen käsitteitä ja keskusteluja*. 271 s. Vastapaino, Tampere.

Mitä on nuoruus, kysyvät Tarja Tolonen, Sanna Aaltonen ja Päivi Armila tuoreessa teoksessaan *Nuoruutta tutkimassa – sosiologisen nuorisotutkimuksen käsitteitä ja keskusteluja*. Teos on laaja-alainen, mutta tiivis nuorisotutkimuksen perusteos, joka on ensisijaisesti suunnattu yliopisto- ja korkeakouluopetukseen johdannoksi. Teoksessa nuorisotutkimus määritellään väljästi tutkimukseksi, joka ”tavalla tai toisella käsittelee nuoruutta ja nuorten asioita tai jonka aineisto on koottu nuorilta tai nuorten elämään ja asioihin kiinnittyviltä tahoilta”. Teoreettiseksi lähtökohdaksi asettuu sosiologinen käsitys nuoruudesta ”kulttuurisena konstruktiona” sekä ”ajassa elävien yhteiskunnallisten ja teoreettisten kamppailujen kohteena”.

Teos on tervetullut kontribuutio tutkimuskentälle, sillä edellisen vastaavalla tavalla kansainväliseen keskusteluun johdettavan ja suomalaista aikalaisutkimusta esittelevän Vesa Puurosen (1997) perusteoksen julkaisusta ja jopa sen neljänestä painoksesta (Puuronen 2006) on ehtinyt vierähtää reilu tovi. Tähän huutoon tekijät ovat halunneet vastata ja tekevät sen taiten. Keskeisenä pyrkimyksenä on esitellä nuorten ja heidän kokemiensa todellisuuksien moninaisuutta ja samalla avata monitieteisyydestä kukoistavan nuorisotutkimuskentän teoreettista rikkautta.

Teos ei kuitenkaan pelkisty vain kurssikirjaksi, eikä sen hedelmät rajaudu yksinomaan nuorisotutkijoiden tai sosiologien kesken nautittaviksi. Avautuuhan julkaisemisen aikalaismaisemana yhteiskunnallisen keskustelun kenttä, jonka aihepiireistä monet – epävarmaa tulevaisuutta kohti osoittaen ja tulevaisuudenkuvista voimaa ammentaen – kiertyvät erityisellä painolla juuri toiminnassa- ja nyt koskeviksi kysymyksiksi. Ennen kuin esitellen tarkemmin käsillä olevan teoksen kappalekohtaisia sisältöjä, avaan teoksen maantieteellisen luennan virikkeeksi joitakin huomioita tästä maisemasta.

Yksi ilmentymä nuoriin kohdistuvasta huomiosta on tapa, jolla uutismediassa esitellään lähes päivittäin sisältöjä, kuten asiantuntijahaastatteluja, joissa nuoret ovat pääosassa. Jutuissa nuoriin liittyvää tutkimustietoa tuodaan esiin pääpiirteissään ansiokkaasti, mutta journalistisen logiikan ja huomiotalouden ristipaineissa näkökulmat tapaavat kärjistyä ja tiedontuotannon epävarmuustekijät jäää vähemmälle taustoitukselle. Jokseenkin toisenlaista kansalaiskeskustelua taas käydään vaihtelevilla sosiaalisen median areenoilla, johon perinteinen uutismedia tuottaa ja josta se myös saa sytykkeitä. Tällä kentällä keskusteluun kitkaa tuottavat monen tuntemat tekijät, kuten reaktiivisuuteen kannustava ilmapiiri ja tätä vahvistavat algoritmit, omien nuoruuskokemusten mut-

katon yleistäminen, vaihtelevasti motivoituneet olkiukot sekä itsetarkoituksellinen trollaus.

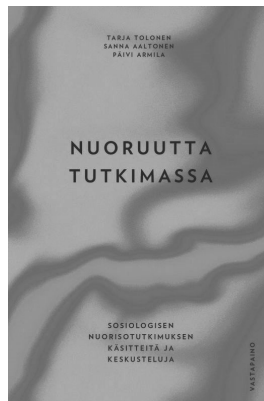
Vaikka nuoruuden ympärillä käyty aikalaisdebatti on tyyliltään ja haarautuvuudessaan moninaista, sitä sähköistää sekä kytkee yhteen toistuvat jännitteet. Yhtäältä on huolta koulurauhasta ja laskusuuntaisista oppimistuloksista. Toisaalta kumpuavat kysymykset nuorten mielen-terveydestä ja kasvavasta kuilusta hyvin- ja pahoinvoivien nuorten sekä sukupuolten välillä. Monia kalvaa pelko jengiytymisestä, joka usein linkittyy järkytykseen joidenkin nuorten tekemistä henki- ja muista rikoksista. Vallitseva maailmanpoliittinen tilanne vahvistaa omalla painollaan edellä mainittuja tunteja ja avaa näiden yhteyteen kokonaan uusia huolen horisontteja. Geopoliittisen liikehännän militarisoima ilmapiiri on esimerkiksi saanut monet havahduttamaan ensi kertaa elämässään sotaan aitona mahdollisuutena, jonka sydäntä kylmävään kosketuksen monen nuoren vanhempi on saattanut kokea kutsuntojen yhteydessä.

Ajan eetos ei kuitenkaan elä pelkistä uhkakuvista. Vähintään toisen puolen yhtälöä muodostavat projektiot, joissa nuoret ovat tulevaisuuden tekijöitä ja toivon liekki – milloin polykriisin ratkaisijoita, milloin teknoutopioiden aineita.

Huolien ja toiveiden ristiaallokosta kumpuava maailman tilan tiedustelu saa aikaan aikalaisdiagnoosittikkaa, jossa nuoruuden paikka on keskellä – vaihtelevin painotuksin joko syy tai seuraus. Valitettavan usein diagnostiikka pelkistyy, kenties erityisellä tavalla juuri nuoria sivutessaan, kaiken selittäviksi juurisyyksi. Koska pohdintaa maailman tilasta ja tulevaisuudesta joka tapauksessa käydään paljolti nuorten kautta, antaa käsillä oleva teos nuoruutta käsitteellistäessään kiinnostavan välineistön ja näkökulmia ymmärtää myös tätä laajempaa aikalaismaisemaa.

Kirjoittajat ovat valinneet teoksensa rungoksi kahdeksan keskeistä, nuorisotutkimuksen kenttää halkovaa käsitettä tai käsitteikköä. Valitut käsitteet ovat: 1) siirtyä, 2) sukupolvi, 3) pääomat ja resurssit, 4) sukupuoli, 5) etnisyyden, rodullistaminen ja rasismi, 6) toimijuus, 7) syrjäytyminen ja marginalisoituminen sekä 8) kuuluminen ja kansalaisuus.

Sanoilla ja käsitteillä on väliä. Ne eivät toisinaan maailmaa ja sen ilmiöitä sellaisenaan, vaan pikemminkin ymmärryksellemme rajoja luoden ja kohtikurkotuksiamme ohjaillen. Toisintaessaan jotakin käsitteet aina myös toiseuttavat jotenkin. Omia valintojaan tämän teoksen kirjoittajat perustelevat sillä, että kyse on nuorisotutkimuksen kentillä laveasti käytetyistä, käytössä koetelluista ja aikaa kestäneistä käsitteistä. Jokaisen valokeilaus kuitenkin luo aina katveensa. Myös tekijät itse tuovat esiin toimitusprosessin haasteen, joka on tarkoittanut monien mielenkiintoisten näkökulmien jäämistä käsittelyn ulkopuolelle. Teoksessa käsitteet toimivat paitsi tutkimuskenttää jäsentävinä teemoina myös luentaa kuljettavana rakenteena. Kirjoittajien tapa kirjoittaa luvut valittujen kä-

sitteiden alle on mainio, koska tämä antaa mahdollisuuden esitellä nuorisotutkimuksen historiallisia juuria ja teoreettista keskustelua tiiviisti niputtaen sekä samalla tilaa kytkennöille suomalaisen nuorisotutkimuksen empiriaan.

Kirjan ensimmäinen varsinainen luku Nuorisotutkimuksen paradigmoja, kiistoja ja jännitteitä avaa näkymiä nuorisotutkimuksen historiaan. Luvussa esitellään joitakin vaikutusvaltaisia tutkimusavauksia ja laveampaa kehkeytymisprosessia, jossa tutkimuksen teko kioutuu ajassa eläen kulloinkin hallitseviin paradigmoihin ja yhteiskunnallisiin kysymyksenasetteluihin. Luvussa nuorisotutkimuksen juuria paikannetaan erityisesti 1900-luvun alkupuolen amerikkalaisen kaupunkisosiologian kentälle ja niin kutsuttuun Chicagon koulukuntaan, jonka yhtenä verenperintönä nykytutkimukselle oli yhteiskunnallis-etnografinen pyrkimys jalkautua tutkittavien ihmisten pariin etäältä katsomisen sijaan. Keriessään historiaa näistä varhaisvaiheista muuttaman pysäkin kautta kohti nykypäivää luku rakentaa teokseen kehyyksen, joka auttaa suhteuttamaan ja paikantamaan myöhempien lukujen esiin tuomaa.

Siirtymä-nimisessä luvussa huomio kohdistetaan yhteiskuntaelämän kudelmassa lapsuudesta aikuisuuteen kuljettavan polun siirtymä- ja murroskohtiin, jotka tuottavat enemmän tai vähemmän yhteismitallistuvia nuoruuden kokemusmaailmoja sekä käsityksiä nuoruudesta muista erottavana ajanjaksona. Seuraava luku niveltyy luontevasti edelliseen esitellen tutkimusotetta, jossa analyysin lähtökohdانا tai lopputulemana on esimerkiksi joidenkin ydinkokemusten kautta määrittyvä, toisista erilleen asettuva sukupolvi. Pääomiin ja resurssiin keskittyvässä luvussa taas esitellään pääoman käsitteeseen kiinnittyviä sosiologisia teorioita, joita nuorisotutkimuksen yhteydessä on käytetty erityisesti alakulttuurisiksi nimettyjen ilmiöiden ja motiivien tarkastelussa.

Sukupuolta käsittelevä luku avaa nuorisotutkimuksen kytkeytymishistoriaa suhteessa feministiseen tutkimusotteeseen. Luvussa piiryy mainiosti esiin tapa, jolla vaihtelevat ihmis- ja yhteiskuntatieteiden kenttiä laajalti lävistävät inspiraation lähteet rikastuvat osaksi ja osana erityisalojen tutkimuskysymyksiä. Nuorisotutkimuksessa feministinen orientaatio on havahduttanut sukupuolen merkitykseen, joka binääristen tyttö- ja poikatutkimus-asetelmien kautta kulkien on haarautunut vaihteleviksi tutkimuspoluiksi sukupuolen käsitteellistysten moninaistumista seuraten. Etnisyyteen, rodullistamiseen ja rasismiin pureutuva luku rakentaa edellisen päälle esittelemäl-

lä toisen keskeisen sosiaalisiin erontekoihin ja identiteetteihin pureutuvan tutkimusakselin. Samalla luku avaa jälkikolonialaisen teoretisoinnin rantautumista nuorisotutkimuksellisiin kysymyksenasetteluihin.

Toimijuutta koskeva luku virittyy vasten ikäsuusky-symystä yksilösubjektin paikasta ja toimintamahdollisuuksista osana yhteiskunnallista kudelmää ja normaalin rajoja. Tätä seuraava syrjäytymistä ja marginalisoitumista käsittelevä luku suuntaa katseen suppeammin kohti nuorten elämän kannalta keskeisiä sosiaalisen kohtaamisen kenttiä ja nuoruuden neuvottelun paikkoja, kuten mediamaisemia ja palvelujärjestelmiä. Viimeinen eli kuulumista ja kansalaisuutta käsittelevä luku lienee monelle maantieteilijälle läheisin, sillä se kurkottaa kohti monia maantieteen perinteisiä suuntia, kuten alueellisen kiinnittymisen, asumisen ja omaksi kokemisen kysymyksiä sekä segregatiota.

Kokonaisuutena teos toimii erinomaisena avauksena nuorisotutkimukseen tarjoten runsaasti tutkimusviitteitä eteenpäin suunnistukseen. Teoksen kieli on hyvää ja sujuvaa suomea, jonka siivittämänä teoksen saattaa lähes huomaamattaan hotkaista yhdeltä istumalta. Sosiologinen painotus, jonka seurauksena nuorten maantieteiden tutkimussuuntaus on kokonaisuudessaan rajautunut huomion ulkopuolelle, ei tarkoita sitä, etteikö teos olisi antoisaa myös maantieteilijälle. Maantiedettähän ei sosiologiasta erota niinkään tutkimusteemat, ilmiöt tai suurelta osin edes käytetyt käsitteet, vaan alueellinen tai tilateoreettinen ote suhteessa näihin. Teoksen maantieteellinen potentiaali avautuukin lukijan oman maantieteellisen mielikuvituskyvyn varassa: kaikki teoksessa esitellyt kysymykset, käsitteet ja keskustelut nuoruudesta ovat myös kysymyksiä tilasta, tiloista, tilan teoista, tilanteista ja tilaisuuksista.

LAURI JÄNTTI

*Geotieteiden ja maantieteen osasto,
Helsingin Yliopisto*

KIRJALLISUUS

- Puuronen, V. (1997) *Johdatus nuorisotutkimukseen*. Nuorisotutkimusseuran tutkimuksia 4. Vastapaino & Nuorisotutkimusseura.
- Puuronen, V. (2006) *Johdatus nuorisotutkimukseen*. 4. p. Nuorisotutkimusseuran tutkimuksia 4. Vastapaino & Nuorisotutkimusseura.